

1+5 STRATEGISTA EHDOTUSTA SUOMELLE

Sitran strategisen hallitusohjelman malli

MIKSI?

Yhteiskunnallinen toimintaympäristö on muuttunut entistä monimutkaisemmaksi ja ongelmat yhä viheliäisemmiksi. Siksi yhteiskunnallisessa kehittämisessä on tärkeää ensin visioida yhdessä kauemmas tulevaan, ja päättää kehittämisen painopisteet vasta sitten. Katsoa kauas, mutta toimia lähellä. Tältä pohjalta tulevaisuustalo Sitra on rakentanut strategisen hallitusohjelman mallin, jonka tavoitteena on vahvistaa demokraattista päätöksentekoa.

MITÄ?

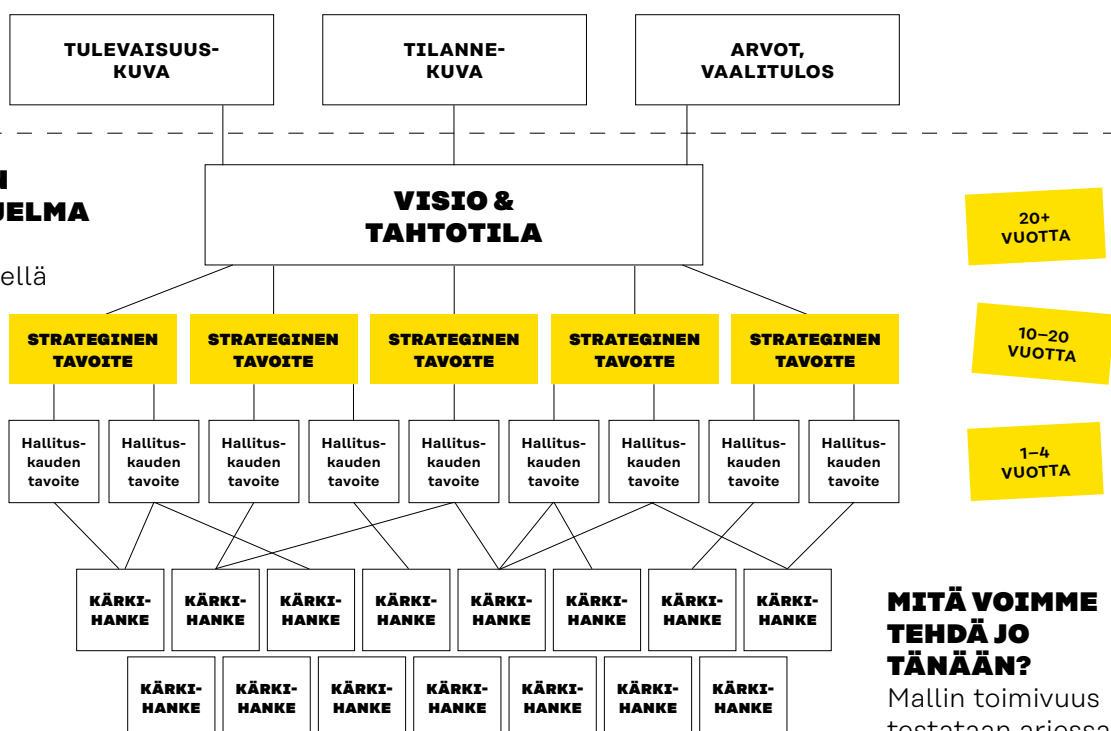
Strategisen hallitusohjelman malli lähtee jaetusta visiosta Suomelle, etenee pitkän tähtäimen strategisiin tavoitteisiin, täsmentyy hallituskauden tavoitteiksi ja muuttuu toiminnaksi kärkihankkeiden kautta.

MITEN?

Tämä työpaperi avaa strategisen hallitusohjelman mallia ja esittelee Sitran ehdotuksen strategiseksi hallitusohjelmaksi. Sitran ehdotus sisältää viisi yli hallituskausien (10–20 vuotta) ulottuvaa strategista tavoitetta, jotka vievät kohti Sitran visiota eli *Hyvinvoinnin seuraavaa erää*.

STRATEGINEN HALLITUSOHJELMA

katsoo kauas,
mutta toimii lähellä

MITÄ VOIMME TEHDÄ JO TÄNÄÄN?

Mallin toimivuus
testataan arjessa.

Sitra työpaperi

© Sitra 2018

1+5 strategista ehdotusta Suomelle

Toimituskunta: Veera Heinonen,
Paavali Kukkonen, Samuli Laita,
Jukka Vahti, Katri Vataja
Toimittaja: Jenni Sarolahti

ISBN 978-952-347-050-7 (nid.)

ISBN 978-952-347-047-7 (PDF)

www.sitra.fi

Erweko Oy, Helsinki 2018

Sitra Työpaperit tarjoavat monialaista tietoa asioista, jotka vaikuttavat yhteiskunnan muutokseen. Työpaperit ovat osa Sitran tulevaisuustyötä, jota tehdään ennakoinnin, tutkimuksen, hanketoiminnan ja kokeilujen sekä koulutuksen menetelmin.

Sisältö

Mikä strateginen hallitusohjelma?	4
Sitran ehdotus huomisen päättäjille	5
Megatrendeistä visioon	6
Strateginen tavoite 1	
Hiilineutraali kiertotalous ja vähäpäästöiset ratkaisut	8
Strateginen tavoite 2	
Ihmislähtöinen datatalous	10
Strateginen tavoite 3	
Osaamispohjainen kilpailukyky	12
Strateginen tavoite 4	
Mahdollistava perusturva	13
Strateginen tavoite 5	
Edistyksellinen demokratia ja hallinto	14

MIKÄ STRATEGINEN HALLITUSOHJELMA?

**VISIOSTA TAVOITTEIKSI,
TAVOITTEISTA ARKEEN**

Suomen yhteiskunnallinen toimintaympäristö on muuttunut entistä monimutkaisemmaksi ja samalla ongelmat yhä viheliäisemmiksi. Globaalien megatrendien haastaessa suomalaista yhteiskuntaa tarve yhteiselle tulevaisuuskuvalle on suuri. Muutosten onnistuminen mitataan lopulta päätösten toimeenpanossa.

Eduskunnan alaisen tulevaisuustalo [Sitran vuonna 2015 kehittämä strategisen hallitusohjelman malli](#) vastaa tähän tarpeeseen. Malli lähtee yhdessä sovitusta visiosta, etenee pitkän tähtäimen strategisiin tavoitteisiin, täsmenyy hallituskauden tavoitteiksi ja muuttuu toiminnaksi kärkihankkeiden kautta. Malli kannustaa katsomaan kauas, mutta toimimaan lähellä.

Suomen hallitus priorisoi vuonna 2015 keskeiset tavoitteensa ja niistä johdettavat hankkeet strategisen hallitusohjelman mallin avulla. Malli on puoltanut paikkaansa, vaikka kehitettävääkin erityisesti toimeenpanossa vielä riittää. Kansalaisten luottamus on saavutettavissa demokratian toimivuutta konkreettisesti parantamalla ja hallinnon rohkealla uudistumisella (ks. tarkemmin sivut 14-15).

Tulevaisuustalon viisi strategista ehdotusta

Sitra on tulevaisuustalo, jonka tehtävänä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä. Tämän vuoksi Sitra on koonnut Suomen päättäjille seuraavalla sivulla esiteltävät viisi suurta muutosehdotusta, joita tarvitaan suomalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi, yritystoiminnan kehittämiseksi ja talouden sekä työpaikkojen kääntämiseksi kestäväälle kasvu-uralle uudessa tilanteessa.

Strategisten tavoitteiden taustalla on Sitran pitkäjänteinen ennakointi- ja megatrendityö sekä vuonna 2017 laajassa yhteistyössä rakennettu visio hyvinvoinnin seuraavasta erästä (ks. tarkemmin sivut 6-7).

Strategiset tavoitteet on purettu mallin mukaisesti hallituskauden tavoitteiksi sekä kärkihankkeiksi. Ehdotuksia avataan lisää tämän työpaperin sivuilla 8-15.

VIHeliäiset ongelmat ovat poikkihallinnollisia ilmiöitä tai haasteita, jotka syntyvät useiden megatrendien yhteisvaikutuksesta.

Strategisen hallitusohjelman malli lyhyesti

- 1. Yhteisen tietopohjan ja näkemyksen kokoaminen.** Strategisen hallitusohjelman työskentelyn pohjalla ovat yhteinen tulevaisuuskuva, jaettu tilannekuva, puolueiden arvomaailma ja vaalitulokset.
- 2. Jaetun vision rakentaminen.** Millainen on vaalien tuloksena syntyneen hallituksen näkymä toivottuun tulevaisuuden Suomeen, jota yhdessä rakennetaan? Hallituksen yhteinen visio kurkottaa tyypillisesti yli 20 vuoden päähän.
- 3. Strategisten tavoitteiden sopiminen.** Millaisilla 10-20 vuoden tavoitteilla visioon päästään? Strategiset tavoitteet ovat kunnian-

himoisia, megatrendeistä johdettuja pitkän tähtäimen tavoitteita, joiden eteen työskennellään usean hallituskauden ajan.

- 4. Hallituskauden mittaisten tavoitteiden päättäminen.** Mitä voimme saavuttaa tällä porukalla, tämän hallituskauden aikana? Hallituskauden tavoitteet saadaan maaliin 1-4 vuodessa.
- 5. Kärkihankkeiden valitseminen.** Lاپio käteen ja hommiin. Kärkihankkeet ovat hallituksen tärkeimpiä nopeasti toimeenpantavia asioita – tyypillisesti laajoja kehittämishankkeita, jotka vaikuttavat monen suomalaisen arkeen.

SITRAN EHDOTUS HUOMISEN PÄÄTTÄJILLE

5 STRATEGISTA EHDOTUSTA SUOMELLE**VISIO** Näkymä tulevaisuuden Suomeen, jota rakennamme20+
VUOTTA

Hyvinvoinnin seuraava erä on pohjoismaisille ihanteille rakentuva visio edistyksellisestä yhteiskuntapolitiikasta, joka tukee luottamusta toimeentuloon, osallisuuteen ja edistykseen (ks. tarkemmin sivut 6–7).

STRATEGISET TAVOITTEET

Työskennellään näiden eteen pitkään ja tehdään nämä laajassa yhteistyössä 10–20 vuodessa.

10–20
VUOTTA

Hiilineutraali kiertotalous ja vähäpäästöiset ratkaisut ovat kilpailukyvyyn keskiössä.

Ihmislähtöisen datatalouden ratkaisut nousevat Suomesta ja leviävät eurooppalaisiksi standardeiksi.

Osaamisohjainen kilpailukyky on Suomen jatkuvan menestyksen moottori.

Mahdollistava perusturva vahvistaa hyvinvointia ja luottamusta yhteiskunnassa.

Edistyksellinen demokratia ja hallinto tarttuvat isoihin muutoksiin yhdessä kansalaisten kanssa.

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

Otetaan nämä tavoitteeksi tällä hallituskaudella.

1–4
VUOTTA

Suomen kasvustrategia perustuu hiilineutraaliin kiertotalouteen.

Kansalaisella on käyttöoikeus itseään koskevaan dataan ja keinot sen hyödyntämiseksi.

Strateginen kasvupolitiikka tukee Suomen elinkeinorakenteen monipuolistumista ja arvonnäköä.

Perusturvauudistus huomioi uudet monipuolistuvat työnteon tavat.

Kansalaisilla on uusia tapoja ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon.

Suomi on sitoutunut hiilineutraaliin ja käynnistänyt ekologisen verosiirtymän.

Rekisteridatan avoimuus ja hyödynnettävyys mahdollistavat innovatiivisen palvelutalouden ja siihen liittyvän viennin. Datan avoimuus tehostaa julkisrahoitteisia palveluja ja parantaa niiden laatua.

Suomessa tiedotetaan elinikäisen oppimisen välttämättömyyden ja edellytykset siihen tuodaan jokaisen ulottuville.

Strateginen ja ketterä hallinto ratkaisee viheliäisiä ongelmia ja toteuttaa rakenteellisia uudistuksia.

KÄRKIHANKKEET

Sitten töihin! Näillä esimerkkihankkeilla isommat tavoitteet etenevät.

Kilpailukyvyyn turvaamiseksi Suomi kiristää ilmastotavoitteita sekä työskentelee edelläkävijänä EU:n päästötavoitteiden kunnianhimoitason nostamiseksi.

Toteutetaan kiertotalouden tiekartta 2.0, joka muuttaa keskeisiä hallinnon toimintatapoja ja lainsäädäntöä hiilineutraalin kiertotalouden kehittämiseksi.

Valtio varmistaa ja tukee henkilökohtaisen datan käytön standardin luontia sekä kansallisesti että Euroopan tasolla.

Käynnistetään perusturva-kokeilu reaaliaikaisen tulorekisterin ja verotuksen kera.

Toteutetaan kattava elinikäisen oppimisen uudistus.

Luodaan uudistamiseen, kasvuun ja hiilineutraaliin kiertotalouteen kannustava yritystukijärjestelmä.

Otetaan käyttöön kasvupolitiikan toimintamalli, jonka avulla tunnustetaan, valitaan ja kehitetään uusia liiketoimintakosysteemejä.

Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia työkaluja, joilla esim. valtion talousarvion laatimisessa pystytään tarttumaan kokonaisvaltaisesti monimuuttokäsitteisiin ilmiöihin, kuten syrjäytyminen ja ilmastonmuutos.

Perustetaan julkishallinnon kehitysosasto valtionhallinnon uudistamis- ja sopeutumiskyvyn vahvistamiseksi.

MEGATRENDEISTÄ VISIOON

GLOBAALI TULEVAISUUSKUVA ON MUUTTUNUT ISOSTI

Pitkän tähtäimen tavoitteita sovittaessa on tärkeää ensin perehtyä maailmaa muovaaviin megatrendeihin ja rakentaa yhteinen visio niiden pohjalta. Sitran ehdotukset pohjaavat tulevaisuustalon omaan ennakointi- ja megatrendityöhön sekä niistä kumpuavaan visioon.

Globaalit megatrendit ovat jo täällä

Ennustettua nopeammin etenevä ilmastonmuutos sekä luonnonvarojen hupeneminen ovat kyseenalaistaneet toimintatapojamme, jotka pohjautuvat luonnonvarojen rajattomalle kulutukselle. Jos kestävyyskriisiä – jonka keskeisiä osia ovat ilmastokriisi ja luonnonvarojen ylikäyttö – ei saada ratkaistua, putoaa kaikelta muulta pohja: taloudelta, hyvinvoinnilta ja yhteiskuntien vakaudelta. Samalla kun teknologinen kehitys tarjoaa huikeita mahdollisuuksia esimerkiksi kestävyyskriisin ratkojille, on koetun hyvinvoinnin ja talouskasvun irtikytkentä luonnonvarojen kulutuksesta yhä kiireellisempää.

Monimutkaiset, kompleksiset ja keskinäisriippuvaiset yhteiskunnat ovat entistä alttiimpia yllättäville globaaleille shokeille ja kriiseille. Samanaikaisesti suomalaisen yhteiskunnan järjestelmät sopeutuvat huonosti muutok-

seen. Geopoliittisissa voimasuhteissakin maailma on siirtynyt uuteen vaiheeseen, joka on muuttanut turvallisuusympäristöämme entistä epävakaammaksi.

Huomisen Suomea rakennetaan maailmassa, jota määrittävät maapallon kantokyvyn rajat, geopolitiikan uusi vaihe sekä teknologian nopea kehittyminen.

Pohjoismaissa kyteviä kysymyksiä

Koko maailmaa muovaavien megatrendien lisäksi Suomessa ja muissa pohjoismaissa pohdituttavat työelämän muutos ja siihen läheisesti liittyvä toimeentulo, demokration tulevaisuus sekä kasvun ja edistyksen dilemma.

GLOBAALIT MEGATRENDEIT**1. KESTÄVYYSKRIISI NYT!****2. GLOBAALI KESKINÄISRIIPPUVUUS JA KASVAVAT JÄNNITTEET****3. TEKNOLOGIA MUUTTAA KAIKEN****POHJOISMAISSA KYTEVIÄ KYSYMYKSIÄ****4. TYÖN JA TOIMEENTULON ARVOITUS****5. EDUSTUKSELLISEN DEMOKRATIAN PUHTI HUKASSA****6. TALOUS TIENHAARASSA**

Tärkeimmiksi ratkaisua vaativiksi näkökulmiksi ja ratkaistaviksi asioiksi visiossa nousevat toimeentulo, osallisuus ja edistys.

Millaista Suomea Sitra tavoittelee?

Pieni hienosäättö ei enää riitä tulevien vuosikymmenten yhteiskunnallisten ongelmien välttämiseen ja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Tarvitaan kauaskantoisia visioita ja sen perään ripeää ja rohkeaa toimeenpanoa.

Sitran visio, *Hyvinvoinnin seuraava erä*, hyväksyy ja tunnustaa edessä olevat haasteet, mutta tarttuu megatrendien tarjoamiin mahdollisuuksiin. Hyvinvoinnin seuraava erä on näkymä tavoiteltavaan tulevaisuuden Suomeen. Tärkeimmiksi ratkaisua vaativiksi näkökulmiksi ja ratkaistaviksi asioiksi visiossa nousevat toimeentulo, osallisuus ja edistys. Ne kaikki ovat suuressa muutoksessa. Mitä tapahtuu, jos työ ei jatkossa takaa riittävää toimeentuloa? Tai kun edustuksellinen demokratia ei anna riittävää osallisuuden tunnetta? Mitä on edistys, jos sen mittari ei voi enää olla pelkkä bkt-pohjainen talouskasvu?

Millainen se sitten on, tulevaisuuden Suomi, jota Sitra tavoittelee? Sitralainen tulevaisuuden Suomi pohjaa reiluun ja kilpailukykyiseen kiertotalouteen – yhteiskuntaan, joka toimii maapallon kantokyvyn rajoissa ja on siten turvattu myös seuraaville sukupolville. Siinä Suomessa teknologia ei ole uhka, joka vain vie työpaikkoja, vaan mahdollisuus, joka on valjastettu luomaan hyvinvointia. Työn murroksessa syntyvä monimuotoinen uusi työ antaa mahdollisuuksia toimeentuloon, mutta epävarmuutta pehmentää uudistettu perusturva, johon jokainen voi aidosti luottaa.

Tämän tulevaisuuden Suomen menestys perustuu huippuosaamiseen ja ennen kaikkea elinikäiseen oppimiseen, joka on jokaisen suomalaisen etuoikeus. Se perustuu myös luottamukseen. Ja kuten ennenkin, tälle Suomelle kansainvälisyys tuo vapautta ja vaurautta, josta kaikki hyötyvät. Tässä tulevaisuuden Suomessa hallinto

ja johtaminen nähdään aktiivisena ja elinvoimaisena edistyksen vauhdittajana, joka luo pohjaa rakentavalle yhteiskunnalliselle keskustelulle, kuulluksi tulemiselle ja yhdessä tekemiselle – aidolle osallisuudelle ja demokrati-alle.

Visiomme tulevaisuuden Suomesta pohjaa pohjoismaisiin arvoihin ja ihanteisiin. Monet asiat, jotka meille Suomessa ovat muuttuneet itsestäänselvydeksi, kuten vapaus, ihmisarvo, oikeusvaltioperiaatteet ja tasa-arvo, ovat yhä kaukaista unelmaa suuressa osassa maailmaa. Viime vuosina olemme myös saaneet havahtua siihen, että jopa Euroopan maissa on otettu taka-askelia liberaalin demokratian ydinihanteina pitämässämme arvoissa. Siksi juuri nyt on edistystä palata perusteisiin ja nostaa yhteiskunnan ydinarvot näkyvästi politiikan ja yhteiskunnan kehityksen ytimeen.

**MAAILMA MUUTTUU,
MIKÄ ON SUOMEN SUUNTA?**

Lue lisää:

www.sitra.fi/megatrendit

www.seuraavaera.fi

STRATEGINEN TAVOITE

HIILINEUTRAALI KIERTOTALOUS JA VÄHÄPÄÄSTÖISET RATKAISUT OVAT KILPAILUKYVYN KESKIÖSSÄ

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

Suomi on sitoutunut hiilineutraaliuteen ja käynnistänyt ekologisen verosiirtymän. Suomen kasvustrategia perustuu hiilineutraaliin kiertotalouteen.

NYKYTILA

Hyvinvointimme rahoitus perustuu lineaari-eseen, luonnonvarojen ylikulutukseen perustuvaan talouteen. Verotus suosii edelleen neitseellisiin luonnonvaroihin, fossiilisiin raaka-aineisiin ja kertakäyttöisyyteen perustuvia tuotteita, joiden ansaintalogiikka on tulossa tiensä päähän.

Päästösitoumukset eivät ole linjassa Pariisin ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa eikä maa edistä kunnianhimoista EU:n ilmastopolitiikkaa. Kuvaa siitä, miten päästövähennysten jyvittäminen sektoreittain tukisi Suomen kilpailukyyn perusteiden uudistumista, on epäselvä.

TAVOITETILA

Verotus kannustaa synnyttämään korkeaa arvonlisää tuovia kestävä kehityksen ja uudenlaisen ansaintalogiikan mukaisia tuotteita ja palveluja. Fossiilisten polttoaineiden tukeminen on loppunut, sen sijaan innovaatiotuet ja -kannusteet edistävät kiertotaloutta.

Suomen talouden kasvustrategia perustuu hiilineutraaliin kiertotalouteen, joka on mahdollistanut valtion päästötavoitteiden kiristämisen Pariisin sopimuksen edellyttämälle tasolle ja jokaisella yhteiskunnan sektorilla on sovittu osuus päästöjen vähentämisestä.

KÄRKIHANKKEITA

- 1. Kunnianhimoa ilmastotavoitteisiin.** Kilpailukyyn turvaamiseksi Suomi kiristää ilmastotavoitteita sekä tavoittelee samaa EU:n päästötavoitteiden osalta.
- 2. Kiertotalouden tiekartta 2.0:n toteutus.** Hallinnon keskeiset toimintatavat ja lainsäädäntö muuttuvat tukemaan hiilineutraalin kiertotalouden kehittymistä.
- 3. Yritystukijärjestelmä uusiksi.** Muutos kannustaa uudistumiseen, kasvuun ja hiilineutraaliin kiertotalouteen.
- 4. Julkisen sektorin kannusteet kuntoon.** Innovaatiokannusteet kunnille sekä riskirahasto. Ne tukevat edelläkävijyyttä vähähiilisisä ja palveluihin perustuvissa hankinnoissa.
- 5. Verotus tukemaan ympäristötavoitteita.** Verotuksen painopiste luonnonvaroihin, kertakäytökulutukseen ja saastuttamiseen. Luodaan ympäristöystävällisille palveluille ja tuotteille arvonlisäverokannusteet sekä kotitalousvähennys.
- 6. Päästöjen hinnoittelu osaksi pitkän tähtäimen verouudistusta.**
- 7. Materiaalitehokkuustavoitteiden määrittely kansallisesti ja päästövähennysten toteuttaminen sektoreittain.**
- 8. Liikkumiselle kannustejärjestelmä** päästöjen vähentämiseksi sekä liikkumispalveluiden, joukko liikenteen ja kevyen liikenteen parantamiseksi.

Miksi muutos on välttämätön?

Taloutemme selkäranka on vuosikymmeniä pysynyt samana. Olemme tehneet neitseellisistä luonnonvaroista lyhytikäisiä tuotteita, joita olemme yrittäneet myydä mahdollisimman paljon. Pohjoismainen hyvinvointimalli on perustunut kasvavan kulutuksen paradigmiaan.

Nyt koettu hyvinvointi ja talouskasvu on ihan välttämätöntä irrottaa luonnonvarojen kulutuksesta. Globaalin kestävyyskriisin ollessa jo eksistentiaalinen uhka, meillä on kiire päivittää käsityksemme edistyksestä, jotta Suomi voi tarjota vähintään 2100-luvulle kantavat olosuhteet yritysten menestykselle sekä asukkaalleen kestävää hyvinvointia.

Uudessa, tehokkaammassa hiilineutraalin kiertotalouden mallissa kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen. Kestävälle ratkaisuille on alati kasvavaa maailmanlaajuista kysyntää ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi – niillä on edellytykset kehittyä Suomen seuraavaksi menestystarinaksi, joka pohjautuu vahvuuk-siimme – koulutukseen ja digitalisaatioon.

Kiertotalous vaatii toteutuakseen yhteistyötä myös kansainvälisesti ja tarjoaa siten mahdollisuuden Suomen

tarjota maailmalle tulevaisuuden uskoa kasvattavia näkymiä, nykyisen sisäänpäin käpertymisen trendin vastapainoksi.

Hallituskauden tavoitteet ja kärkihankkeet

Hallituskauden aikana maamme toimintaympäristö kehittyy niin, että se kannustaa elinkeinoelämää, hallintoa sekä asukkaita valitsemaan omalle menestykselleen kestäviä polkuja, jotka perustuvat hiilineutraaliin kiertotalouteen. Suomen toimenpiteet – etunenässä päivitetyn kansallisen kiertotalouden tiekartan toteuttaminen – paitsi edistävät hyvinvointia, myös auttavat merkittävästi Suomea saavuttamaan nykyistä kunnianhimoisempia ilmastotavoitteita.

Julkisten toimijoiden edelläkävijyys osaltaan auttaa suomalaisyrityksiä synnyttämään uusia kiertotalouden ratkaisuja ja kotimaahan syntyy alan kansainvälisen tason referenssejä. Yleistymistä vauhditetaan vero- ja innovaatiokannustein, suuntaamalla ympäristölle haitallisia tukia uudelleen ja riskirahastolla. Samalla työskentely päästöta-voitteiden kiristämiseksi EU:ssa osaltaan edistää kysynnän lisääntymistä hiilineutraaleille kiertotalousratkaisuille.

ESIMERKKI: TALOUDEN TOIMINTATAVAT UUSIKSI

PÄIVITETYN KIERTOTALOUDEN TIEKARTAN TOTEUTTAMINEN TURVAA SUOMEN HYÖDYT

Suomen talouden ja kilpailuky-vyn selkäranka nojaa pitkälti edelleen vanhaan – tuotteiden määrälliseen myyntiin. Suo-messa vuonna 2016 tehty maa-ilman ensimmäinen kansallinen kiertotalouden tiekartta mää-ritteli ensimmäiset askeleet kohti kansantalouden systeemistä muutosta.

Syksyn 2018 versio tiekar-tasta on työkalu, jolla kiertota-lous juurrutetaan kaikille yhteiskunnan osa-alueille. Päi-vitetyn tiekartan toteutuksella turvaamme Suomen aseman

kiertotalouden globaalina edel-läkävijänä. Toimenpiteet nosta-vat Suomen kunnianhimon tasoa myös ilmastotavoitteiden ratkaisemisessa.

Tiekartassa määriteltyjen politiikkatoimien ja konkreet-tisten projektien täytäntöönpa-nolla myötä kansantalou-temme – hyvinvointimme rahoitus – ja ilmastopäästö-jemme keskeinen hallinta perustuvat vuonna 2025 hiili-neutraaliin kiertotalouteen.

Laaja sitoutuminen tiekar-tan toimenpiteisiin on mahdol-

lista, sillä suunnitelman juuret ovat avoimessa prosessissa, joka on tuottanut ideoita ja toi-menpide-ehdotuksia paitsi kes-keisiltä hallinnon ja elinkeino-elämän toimijoilta, myös suo-raan suomalaisilta.

Tavoitteena on luoda Suo-meen vähintään 2,5–3 miljardin euron vuosittainen arvonnisa kansantalouteen. Toteutumisen väliarviointi tulee tehdä vuoden 2021 budjettiriihen yhteydessä.

STRATEGINEN TAVOITE

IHMISLÄHTÖISEN DATATALOUDEN REILUT RATKAISUT NOUSEVAT SUOMESTA JA LEVIÄVÄT EUROOPPALAISIKSI STANDARDIEIKSI

HALLITUSKAUDEN TAVOITE

Kansalaisella on käyttöoikeus itseään koskevaan dataan ja keinoja sen hyödyntämiseen. Rekisteridatan avoimuus ja nykyistä fiksumpi datan hyödyntäminen mahdollistavat innovatiivisen palvelutalouden ja siihen liittyvän viennin. Samalla datan avoimuus tehostaa julkisrahoitteisia palveluja ja parantaa niiden laatua.

NYKYTILA

Nykyisin suurin osa olemassa olevasta datasta on eri rekisterinpitäjien hallussa "lokeroitain". Tiedon hallussapitäjä on yleensä myös tiedon ainoa käyttäjä.

Nykyinen tiedon keräämisen, säilyttämisen ja käyttämisen malli ylläpitää siilomaisia rakenteita julkishallinnossa ja hidastaa uusien, asiakas- ja ilmiölähtöisten palvelujen ja toimintamallien kehittämistä.

Järjestelmä on tehoton, sillä esimerkiksi ihmisten tarpeita ennakoivien palvelujen kehittämisessä keskeistä on mahdollisuus yhdistää erilaisia data-aineistoja.

Ihmisillä ei ole näkyvyyttä siihen, miten heidän tietojaan kerätään ja käytetään. Tietojen väärinkäytökset lisäävät epäluottamusta.

TAVOITETILA

Erityyppiset tietovarannot on valjastettu palvelemaan kansalaisen etua. Laajojen tietorekisterien tiedot ja henkilökohtaiset tiedot ovat kansalaisen antaman luvan kautta käytettävissä myös ristiin.

Nykyistä fiksumpi datan hyödyntäminen edistää julkisrahoitteisten palvelujen uudistumista nykyistä asiakaslähtöisemmiksi ja kustannustehokkaammiksi, vauhdittaa nykyistä monipuolisemman palveluekosysteemin kehittymistä ja tuottaa näin palveluinnovaatioita myös vientiin. Jo nyt Suomessa käytössä oleva Kansallinen Palveluäyly tarjoaa tähän luotettavan ja turvallisen perustason infrastruktuuriin.

Entistä paremmat vaikutusmahdollisuudet oman tiedon käyttöön, läpinäkyvyys sekä yksilölliset palvelut lisäävät kansalaisten osallisuuden tunnetta ja luottamusta järjestelmään.

KÄRKEIHANKKEITA

- Datan käytön standardi IHAN.** Valtio varmistaa ja tukee henkilökohtaisen datan käytön standardin luontia sekä kansallisesti että Euroopan tasolla.
- Uusia julkisia dataan pohjavia palveluita.** Valtio tuo markkinoille tai ottaa käyttöön palveluja, joissa yhdistetään henkilökohtaista dataa ja julkisista rekistereistä saatavaa dataa sekä luodaan mekanismi kansalaisten osallistumiseen häntä itseään koskevan datan käytössä.
- Datapohjainen johtaminen ja palvelukehitys.** Vahvistetaan datan hyödyntämisen mahdollisuuksia ja osaamista julkisen sektorin johtamisessa, palvelujen uudistamisessa sekä yritystoiminnan tukemisessa.
- Rekisteridata laajasti käyttöön.** Selvitetään rekisteridatan hyödyntämisen mahdollisuudet palveluoperaattorien avulla eri sektoreilla ja niiden välillä. Tavoitteena avata, hyödyntää ja ristiinkäyttää *esimerkiksi* liikenne-, maa- ja metsätalous-, energia- sekä työmarkkinadataa.
- Genomitieto hyödyksi.** Genomitiedon hyödyntäminen otetaan rutiininomaiseksi osaksi terveydenhuoltoa Kansallisessa genomistrategiassa määritellyllä tavalla.

Miksi muutos on välttämätön?

Luottamus yhteiskunnan instituutioihin ja toisiin ihmisiin on ollut yksi Suomen ja suomalaisten tärkeimmistä kilpailukykytekijöistä jo vuosikymmenten ajan. Nyt maailman nopea muutos, digitalisaation ja globalisaation mukanaan tuomat ilmiöt etunenässä, nakertaa tuota luottamusta monella eri tavalla. Ihmislähtöisen datatalouden kehittäminen on välttämätöntä, sillä entistä paremmat vaikutusmahdollisuudet oman tiedon käyttöön, läpinäkyvyys sekä yksilölliset palvelut lisäävät kansalaisten osallisuuden tunnetta ja luottamusta järjestelmään.

Nykyistä ihmislähtöisempi datatalous luo osaltaan vastavoimaa nähtävissä oleville globaaleille megatrendeille ja tietojen, taitojen, varallisuuden ja osallisuuden polarisaatiolle. Nykyistä reilumpi pelikenttä olisi pienen maan etu, ja pitkällä aikavälillä siitä voisivat hyötyä kaikki.

Lisäksi Suomen ja suomalaisten lähtökohdat menestyä nykyistä ihmislähtöisemmässä datataloudessa ovat erittäin hyvät. Suomi kansakuntana voisikin johtaa muutosta edistyneen infrastruktuurimme (mm. Palvelu- väylä), hyvien tietovarantojemme, mahdollistavan lain- säädäntömme ja teknologiayönteisyytemme ansiosta.

Hallituskauden tavoitteet ja kärkihankkeet

Ihmislähtöiseen datatalouteen kuuluvat esimerkiksi 1) Datan toissijainen käyttö tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa, joka edellyttää esimerkiksi rekisteridatan avoimuutta ja hyödynnettävyyttä, 2) Yksilöllisten palvelujen kehittäminen yksilön dataa yksilön antamalla luvalla.

Hallituskauden tavoitteina ihmislähtöisen datatalouden edistäminen tarkoittaa erityisesti uudistumisen edellytysten luomista ja esteiden poistamista.

Datan toissijaisen käytön edistämiseksi tulevalle hallituskaudella tulisikin selvittää rekisteridatan hyödyntämisen mahdollisuudet palveluoperaattorien avulla eri sektoreilla ja niiden välillä. Tavoitteena olisi avata, hyödyntää ja ristiin käyttää esimerkiksi liikenne-, maa- ja metsätalous-, energia- sekä työmarkkinadataa. Yksilöllisten palvelujen kehittämisessä valtion taas tulisi varmistaa ja tukea henkilökohtaisen datan käytön standardin luontia sekä kansallisesti että Euroopan tasolla.

Nykyistä fiksumpi datan hyödyntäminen edistää julkisrahoitteisten palvelujen uudistamista nykyistä asiakaslähtöisemmiksi ja kustannustehokkaammiksi, vauhdittaa nykyistä monipuolisemman palveluekosysteemin kehittymistä ja tuottaa näin palveluinnovaatioita myös vientiin.

ESIMERKKI: DATA ARKEA HELPOTTAMAAN

VEROILMOITUS VIITOITTA TIETÄ UUSILLE PALVELUILLE

Ihmislähtöinen datatalous ei ole kaukaista tulevaisuutta eikä edes lähitulevaisuutta, vaan nykyisyyttä. Suomella on jo nyt kansallisesti käytössään runsaasti kiitosta saanut, asiakaslähtöinen ja datapohjainen palvelu, jonka tuloksen me kaikki tunnemme, nimittäin esitetyt veroilmoitukset. Se perustuu eri lähteistä koottuun dataan, jonka pohjalta on laadittu ana-

lyysi ja ehdotus, jonka yksilö voi halutessaan hyväksyä tai jota voi tarvittaessa täydentää.

Seuraava askel olisi hyödyntää hyväksi havaittua palvelumallia muilla arkielämän osa-alueilla: valtio voisi tuoda markkinoille tai ottaa käyttöön palveluja, joissa yhdistetään henkilökohtaista dataa ja julkisista rekistereistä saatavaa dataa. Nämä palvelut helpot-

taisivat ihmisten arkea hyödyntämällä useita eri datalähteitä ihmisten luvalla ja läpinäkyvästi. Palvelut voisivat ylittää perinteisiä toimialarajoja ja liittyä esimerkiksi terveyteen, hyvinvointiin, liikenteeseen, maa- ja metsätalouteen tai finanssipalveluihin.

STRATEGINEN TAVOITE

OSAAMISPOHJAINEN KILPAILUKYKY ON SUOMEN JATKUVAN MENESTYKSEN MOOTTORI

HALLITUSKAUDEN TAVOITE

Strateginen kasvupolitiikka tukee Suomen elinkeinorakenteen monipuolistumista ja arvonlisää. Suomessa tiedostetaan elinikäisen oppimisen välttämättömyys ja edellytykset siihen tuodaan jokaisen ulottuville.

NYKYTILA

Suomen menestys globaalissa taloudessa on perustunut korkeaan osaamiseen. Maailmantalouden taantuma kuitenkin paljasti Suomen kansainvälisesti kilpailukykyisen elinkeinorakenteen kapeuden. Uusia kasvualoja ei synny riittävästi ja makrotalouden ongelmat heijastavat elinkeinorakenteen rapautumista.

Suomen kilpailukykyyn kannalta on keskeistä, että elinkeinorakennetta onnistutaan uudistamaan ja elinikäistä oppimista ja kyvykkyyksien jatkuvaa kehittymistä tuetaan. Nykyiset rakenteet, kuten rahoitusjärjestelmä, sekä asenteet, yksilöiden valmiudet ja koulutustarjonta eivät riittävästi tue joustavaa, elinkaareen eri vaiheessa tapahtuvaa oppimista. Muuttuviin osaamistarpeisiin ei voida reagoida riittävän ketterästi.

TAVOITETILA

Elinikäisen oppimisen politiikassa osaamista, työtä ja osallisuutta tarkastellaan hyvinvoinnin rakennusaineina. Osaamisen käytetyt resurssit nähdään tuottavana investointina Suomen kilpailukykyyn.

Koulutusjärjestelmä takaa jokaiselle suomalaiselle laajan osaamis pohja ja jatkuvan oppimisen edellytykset. Sen päälle voidaan joustavasti rakentaa laadukasta syväosaamista eri elämänvaiheissa ja – tilanteissa. Tätä tukeva elinikäisen oppimisen politiikka perustuu saumattomalle sektorirajat ylittävälle yhteistyölle.

Korkeatasoinen osaaminen mahdollistaa elinkeinorakenteen tavoitteellisen uudistumisen. Suomen kilpailukykyyn kehittämisessä panostetaan määrätietoisesti ylivoimaisen lisäarvon luomiseen. Suomessa on kansainvälisesti kilpailukykyinen yrityssektori, joka luo uusia korkean lisäarvon työpaikkoja. Suomi on houkutteleva työympäristö huippuosaamiselle.

KÄRKIHANKKEITA

- Liiketoimintaekosysteemit kasvupolitiikan kärjeksi.** Otetaan käyttöön kasvupolitiikan toimintamalli, jonka avulla tunnistetaan, valitaan ja kehitetään uusia liiketoimintaekosysteemejä.
- Elinikäinen oppiminen Suomen vahvuudeksi.** Toteutetaan kattava elinikäisen oppimisen uudistus.
- Kiertotalouskoulutusta kaikille.** Ymmärrys uudesta, kestävästä ja tehokkaammasta taloudesta

juurrutetaan kaikkeen osaamiseen. Suomalainen koulutus tarjoaa läpileikkaavasti kiertotalouden perusteet kaikille aloille. Tämän varmistamiseksi esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa rahoitushaut, joissa kiertotalouskoulutusta kehitetään korkeakouluissa, ja joiden myötä työssäkäyviä osallistuu oppilaitosten tarjoamaan täydennyskoulutukseen.

STRATEGINEN TAVOITE

MAHDOLLISTAVA PERUSTURVA VAHVISTAA HYVINVOINTIA JA LUOTTAMUSTA YHTEISKUNNASSA

HALLITUSKAUDEN TAVOITE

Perusturvauudistus huomioi mahdollisimman tasaveroisesti erilaiset ja yhä monipuolisemmat työnteon tavat. Käyttöön- otettavan reaaliaikaisen tulorekisterin mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti tehden näin yksilöiden elämästä vaivattomampaa ja sen ennakoinnista helpompaa.

NYKYTILA

Työn vastaanottaminen tai tehdyn työn määrän lisääminen ei ole aina yksilölle houkuttelevaa. Joissain tilanteissa se voi näyttäytyä jopa riskinä oman tai perheen toimeentulon turvaamisen kannalta.

Ansiotyössä ja yrittäjänä ansaittujen tulojen yhdistämisessä sekä etuusjärjestelmien välillä on kitkaa. Sosiaaliturvaan sisältyy syrjäyttäviä rakenteita ja kohtuuttomia käytäntöjä.

Raja-aidat työn ja työttömyyden sekä osaamisen päivittämisen välillä ovat liian suuria.

Etuusjärjestelmä on sekava, koska sitä on kehitetty siilomaisesti osa kerrallaan.

TAVOITETILA

Työn tekeminen on aina houkuttelevaa ja joustavasti yhdistettävissä sosiaaliturvaan riippumatta tarjotun työn määrästä tai työn tekemisen tai teettämisen muodosta.

Yhteiskunta tukee yksilöiden osallisuutta ja koettua hyvinvointia, sekä kannustaa ja ohjaa kaikkia varautumaan muutokseen ennalta. Elämäntilanteita tarkastellaan kokonaisuutena.

Oman osaamisen jatkuva kehittäminen mahdollistetaan ja sitä suositaan muuttuvissa elämäntilanteissa.

Etuusjärjestelmää kehitetään ihmislähtöisesti, arvoperustaisesti ja kokonaisuus huomioiden kokeiluja hyödyntämällä.

KÄRKIHANKE

- Perusturvakokeilu.** Käynnistetään laaja perusturvakokeilu reaaliaikaisen tulorekisterin ja verotuksen kera.

STRATEGINEN TAVOITE

EDISTYKSELLINEN DEMOKRATIA JA HALLINTO TARTTUVAT ISOIHIN MUUTOS-ILMIÖIHIN YHDESSÄ KANSALAISTEN KANSSA

HALLITUSKAUDEN TAVOITE

Kansalaisilla on uusia tapoja ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon. Strateginen ja ketterä hallinto ratkaisee viheliäisiä ongelmia ja toteuttaa rakenteellisia uudistuksia.

NYKYTILA

Päätäjillä ja hallintokoneistolla ei ole enää aikaa miettiä pitkän aikavälin tavoitteita, saati yhteiskunnallisia visioita. Tämä johtaa edustuksellisen demokratian näköalattomuuteen.

Siiloutunut hallinto ei saa otetta ihmisten arjen ilmiöistä mutta ei myöskään pysty reagoimaan kokonaisvaltaisesti maailmaa muuttaviin megatrendeihin. Kansanvallan ja päätöksenteon tietopohjan legitimitetti on koetuksella, koska järjestelmä ei pysty tarjoamaan ratkaisuja ja päätöksiä ympäröivän maailman haasteisiin.

TAVOITETILA

Demokratian toimintatavat, julkishallinto ja näiden johtaminen on uudistettu niin, että on mahdollista muodostaa pitkän aikavälin yhteiskunnallinen visio, jota kohti pyritään.

Päätöksenteko ja hallinto pystyvät tarttumaan kokonaisvaltaisesti ja ennakoivasti monimutkaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, kuten syrjäytymiseen tai työttömyyteen. Avoimuuteen pohjaava ja moniulotteiseen tietoon perehtyvä päätöksenteko vahvistaa luottamusta, ja kansalaiset kokevat kansanvaltaisen järjestelmän itselleen hyödylliseksi ja tärkeäksi.

Uudistumiskyky on poliittis-hallinnollisen järjestelmän perusominaisuus, jonka avulla Suomi kansakuntana pystyy tarttumaan maailmaa muokkaavien megatrendien, kuten digitalisaation, ilmastonmuutoksen, ikääntymisen ja kaupungistumisen mahdollisuuksiin.

KÄRKEIHANKKEITA

- 1. Työkaluja toimeenpanon tueksi.** Julkisen päätöksenteon uudistamiseksi kehitetään ja vakiinutetaan käyttöön uusia työkaluja, kuten ilmiöpohjainen budjetointi ja vaikuttavuusinvestoiminen, joiden avulla päätöksenteossa ja esimerkiksi valtion talousarvion laatimisessa pystytään tarttumaan kokonaisvaltaisesti monimutkaisiin ilmiöihin kuten syrjäytyminen tai ilmastonmuutos.
- 2. Hallinnon uudistajat yhteen.** Perustetaan julkishallinnon kehitysosasto valtionhallinnon uudistamis- ja sopeutumiskyvyn vahvistamiseksi ja synergioiden varmistamiseksi.

Miksi muutos on välttämätön?

Edustukselliset demokratiat ovat ison murroksen keskellä. Megatrendit kuten digitalisaatio ja globalisaatio synnyttävät työn murroksen kaltaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, joihin vastaaminen ei onnistu teollisen aikakauden rakenteilla. Samalla edustuksellisen demokratian näköalattomuus ja tehottomuus vastata kansalaisten tarpeisiin ovat syöneet demokratian uskottavuutta, mikä näkyy osallisuuden kuten äänestysaktiivisuuden jatkuvana heikkenemisenä.

Nykyinen poliittis-hallinnollinen johtamisjärjestelmämme pohjautuu mallille, jossa ongelmia ratkotaan valtioneuvoston johdolla ministeriöissä eli hallinnon eri siiloissa, jotka tuottavat ministeriökohtaisesti lakimuitoksia eduskunnalle uudistusten eteenpäin viemiseksi.

Hallinnon siiloutuminen ja lainsäädännön sekä budjettoinnin yksityiskohtaisuus ovat tehneet vaikeaksi tarvittavien rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten tekemisen. Siilot ja hallinnonalakohtaiset budjetit eivät riittävästi tue ongelmanratkaisua tilanteessa, jossa kohtaamme monimutkaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Näiden ratkaiseminen vaatisi kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa hallinnolta ja julkiselta johtamiselta. Myös hallituskausien ylittävä laajapohjainen parlamentaarinen yhteistyö olisi välttämätöntä.

Poliittis-hallinnolliselta järjestelmältämme vaaditaan nyt samankaltaista näköalaa ja uudistumista kuin suomalainen hyvinvointivaltio oli aikanaan. Suomen kaltaiselle pienelle maalle uudistumiskyky on elinehto sopeutuessamme megatrendeihin ja menestyäksemme

globaalissa kilpailussa – unohtamatta pohjoismaisia ihanteitamme, jotka tukevat luottamusta osallisuuteen.

Hallituskauden tavoitteet ja kärkihankkeet

Hallituskauden tavoitteena on valtioneuvosto, joka hallitsee ilmiöpohjaiset työskentelytavat, tarttuu mahdollisuuksiin ennakoivasti ja strategisesti, on mahdollisimman avoin ja dialoginen, sekä luo arvoa yhdessä kansalaisten ja kumppaneiden kanssa.

Valtioneuvoston päätösten toimeenpanonkyvyn kehittäminen on olennainen osa keinovalikoimaa, jolla yhteiskuntamme ja demokraattisen oikeusvaltiomme kykyä vastata kansalaisten odotuksiin ja tulevaisuuden haasteisiin ylläpidetään.

Toimeenpanonkyvyn vahvistaminen edellyttää mallia, jossa rahoitus seuraa hallituksen strategiseksi kärjiksi valittuja ilmiöitä, näiden ratkaisemiseksi asetettuja tavoitteita ja niiden toteuttamiseksi tarvittavia tehtäviä. Valtion budjetin valmistelu ja toimeenpano tulisi muuttaa niin, että budjettiin voitaisiin rakentaa osin ilmiölähtöisiä kokonaisuuksia.

Hallituksen strategisen ohjelman yhteensovittamista ja strategista otetta tukemaan ehdotamme vahvempaa strategisen johtamisen tukea uuden julkishallinnon kehitysosaston muodossa. Osaston tehtävä kattaisi uudistustyön käytännön työkalut ja tuen kaikissa muodoissaan, kuten politiikan johtamista tukevat toimet, tiedon käytön valtioneuvoston päätöksenteon valmistelussa, ja julkisen hallinnon reformien projekti-johtamisen tuen.

ESIMERKKI: DIALOGI RAKENTAA LUOTTAMUSTA

ERÄTAUKO-MENETelmästä APUA ISOIHIN UUDISTUKSIIN

Jatkossa monimutkaisia yhteiskunnallisia ongelmia tulisi ratkaista enemmän dialogisesti eli hallinnontasojen, sidosryhmien ja kansalaisten yhteisen tekemisen ja yhteistyön pohjalta. Yksi esimerkki tällaisesta haasteesta on lähivuosina päätettäväksi tuleva sosiaaliturvan kokonaisuudistus, jonka valmistelussa käytetään rakentavan yhteis-

kunnallisen keskustelun toimintamallia – Erätaukoa. Laajojen, monimutkaisten uudistusten valmistelu ja toimeenpano edellyttävät vahvaa yhteistyötä: jaetun ymmärryksen muodostamista ongelmista ja niiden juurisista, yhteistä ajattelua, kehittämispöytäkirjoja ja ennen muuta olemassa olevien resurssien yhteiskäyttöä. Dialogia voi-

daan hyödyntää päätöksentekoprosessin eri osissa tapana laajentaa ja syventää ymmärrystä asiaan liittyvistä erilaisista näkökulmista ja intresseistä. Erätauko-keskustelun voi hallinnon lisäksi järjestää kuka vain, erilaisten lähtökohtien ymmärtämiseksi kiristyneessä yhteiskunnallisessa keskusteluilmapii- rissä.

YHTEENVETO SITRAN EHDOTUKSISTA

VISIO

20+ vuotta

HYVINVOINNIN SEURAAVA ERÄ

on pohjoismaisille ihanteille rakentuva visio edistyksestä yhteiskuntapolitiikasta, joka tukee luottamusta toimeentuloon, osallisuuteen ja edistykseen.

Sen lähtökohtia ovat

- maapallon kantokykyyn sopeutuminen,
- teknologian täysimääräinen valjastaminen edistykseen tueksi sekä
- aktiivinen kansainvälinen yhteistyö.

Yhteiskuntapolitiikan painopisteinä se tarkoittaa

- siirtymää kohti reilua, kilpailukykyistä kiertotaloutta,
- merkittäviä panostuksia huippuosaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen, sekä
- edistyksestä hallintoa ja johtamista.

Arjen kokemuksena se tarkoittaa luottamusta työhön ja perusturvaan, mahdollisuutta oppia ja kasvaa ihmisenä läpi elämän, sekä kuulluksi tulemistä ja yhdessä tekemistä osana toimivaa demokratiaa.

STRATEGISET TAVOITTEET

10–20 vuotta

Hiilineutraali kiertotalous ja vähäpäästöiset ratkaisut ovat kilpailukykyyn keskiössä.

Ihmislähtöisen datatalouden ratkaisut nousevat Suomesta ja leviävät eurooppalaisiksi standardeiksi.

Osaamis pohjainen kilpailukyky on Suomen jatkuvan menestyksen moottori.

Mahdollistava perusturva vahvistaa hyvinvointia ja luottamusta yhteiskunnassa.

Edistysellinen demokratia ja hallinto tarttuvat isoihin muutoksiin yhdessä kansalaisten kanssa.

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

4 vuotta

Suomen kasvustrategia perustuu hiilineutraaliin kiertotalouteen.

Suomi on sitoutunut hiilineutraaliuteen ja käynnistänyt ekologisen verosiirtymän.

Kansalaisella on käyttöoikeus itseään koskevaan dataan ja keinot sen hyödyntämiseksi.

Rekisteridatan avoimuus ja hyödynnettävyys mahdollistavat innovatiivisen palvelutalouden ja siihen liittyvän viennin. Datan avoimuus tehostaa julkisrahoitteisia palveluja ja parantaa niiden laatua.

Strateginen kasvupolitiikka tukee Suomen elinkeinorakenteen monipuolistumista ja arvontisää.

Suomessa tiedostetaan elinikäisen oppimisen välttämättömyys ja edellytykset siihen tuodaan jokaisen ulottuville.

Perusturvauudistus huomioi uudet monipuolistuvat työnteon tavat.

Kansalaisilla on uusia tapoja ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon.

Strateginen ja ketterä hallinto ratkaisee viheliäisiä ongelmia ja toteuttaa rakenteellisia uudistuksia.

KÄRKIHANKE-ESIMERKKEJÄ

- Kilpailukykyyn turvaamiseksi Suomi kiristää ilmastotavoitteita sekä työskentelee edelläkävijänä EU:n päästötavoitteiden kunnianhimoitason nostamiseksi.
- Toteutetaan kiertotalouden tiekartta 2.0, joka muuttaa keskeisiä hallinnon toimintatapoja ja lainsäädäntöä hiilineutraalin kiertotalouden kehittämiseksi.
- Luodaan uudistumiseen, kasvuun ja hiilineutraaliin kiertotalouteen kannustava yritystukijärjestelmä.
- Valtio varmistaa ja tukee henkilökohtaisen datan käytön standardin luontia sekä kansallisesti että Euroopan tasolla.
- Otetaan käyttöön kasvupolitiikan toimintamalli, jonka avulla tunnustetaan, valitaan ja kehitetään uusia liiketoiminta-ekosysteemejä.
- Toteutetaan kattava elinikäisen oppimisen uudistus.
- Käynnistetään perusturvakokeilu reaaliaikaisen tulorekisterin ja verotuksen kera.
- Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia työkaluja, joilla esim. valtion talousarvion laatimisessa pystytään tarttumaan kokonaisvaltaisesti monimutkaisiin ilmiöihin, kuten syrjäytyminen ja ilmastonmuutos.
- Perustetaan julkishallinnon kehitysosasto valtionhallinnon uudistumis- ja sopeutumiskykyyn vahvistamiseksi.